

BİYOLOJİ DIŞI UZMANLIK ALANLARINDAKİ ÖĞRENCİLERDE EKOLOJİK BİLGİ OLUŐTURMANIN ÖNEMLİ YÖNLERİ

Munisa Maxammadiyeva Abdusalom qizi

Karshi Devlet Üniversitesi İlköğretim Bölümü doktora öğrencisi

Bu makale, biyoloji dışı uzmanlık alanlarındaki öğrenciler arasında çevre bilincinin oluşturulmasının günümüzün önemli konularından biri olduğunu belirtmektedir. Sonuçta, çevre koruma ve doğal kaynakların rasyonel kullanımı söz konusu olduğunda, uzmanlık alanından bağımsız olarak herkesin eşit derecede sorumlu olduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: *biyoloji dışı uzmanlık, sürekli eğitim, çeşitli uzmanlık alanları, çevre eğitimi ve yetiştirilmesi, ekolojik dünya görüşü.*

Abstract: *This article describes the formation of environmental knowledge among students of non-biological specialties as one of the most important issues of today. After all, it is emphasized that when it comes to environmental protection and rational use of natural resources, everyone is equally responsible, regardless of the specialty.*

Keywords: *non-biological specialty, continuing education, various specialties, environmental education and upbringing, ecological worldview.*

Аннотация: *В данной статье говорится о том, что формирование экологических знаний у студентов небиологических специальностей является одной из важнейших проблем современности. Потому что подчеркивается, что в вопросах охраны окружающей среды и рационального использования природных ресурсов каждый, независимо от специальности, несет равную ответственность.*

Ключевые слова: *небиологическая специализация, непрерывное образование, различные специальности, экологическое образование и воспитание, экологическое мировоззрение.*

Giriş. Günümüzde bilimsel ve teknolojik ilerleme, çevredeki doğal ve kaçınılmaz değişikliklerle eş zamanlı hale gelmiştir. Bir yandan gelişme, toplumsal refah ve kapsamlı kalkınma için maddi koşullar yaratırken, diğer yandan modern uygarlığın varlığının doğal temellerini zayıflatarak küresel çevre sorununu daha da kötüleştirmektedir.

Makale, yükseköğretim kurumları için belirlenen temel görevleri ele almaktadır; bunlar arasında öğrencilerin gelecekteki mesleki faaliyetlerinde çevre eğitiminin dikkate alınması, "Ekoloji" ve "Ekoloji ve Çevre Koruma" derslerinin öğretiminin oluşturulması konuları yer almaktadır. Bu konunun etkinliği büyük ölçüde, modern bilgiye ve yüksek manevi ve ahlaki niteliklere sahip, bağımsız düşünebilen, yüksek

nitelikli personel yetiştirilmesine, yükseköğretimin modernizasyonuna ve yüksek düzeyde, çok yönlü bir insan kişiliğinin oluşmasına bağlıdır.

Özbekistan'da Çevre Eğitiminin Geliştirilmesi Ulusal Stratejisi, eko-toplulukçu paradigmaya geniş önem vermektedir. Ana hedefi, ülkemizde sürekli çevre eğitimi ve yetiştirilmesinin birleşik bir sistemini oluşturmaktır. Çevre eğitiminin ana seviyelerini ve alanlarını, ayrıca çeşitli kurumların çevre eğitiminin ve bireyin ekolojik kültürünün oluşumundaki rolünü tanımlar. [2]

Ana bölüm. Yapılan bilimsel analiz, biyoloji dışı uzmanlık alanlarındaki öğrencilerin ekoloji alanındaki mesleki eğitim düzeyinin şu anda yeterince yüksek olmadığını göstermiştir. Başlıca sorun, çoğu müfredatta ekoloji derslerinin bulunmamasıdır. Ayrıca, eğitim programlarında ekolojik bilginin kullanım düzeyi de düşüktür. Buna ek olarak, eğitim standartlarının ve yeterlilik şartlarının bölgesel yönlerini, bölgesel bileşenlerini dikkate almak ve her uzmanlık alanının özelliklerine göre çevre bilincinin anlamlı olmasını sağlamak gereklidir. Sonuç olarak, ekolojinin tüm biyoloji dışı yükseköğretim alanlarında genel mesleki eğitim sistemine dahil edilmesinin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Biyoloji dışı uzmanlık alanlarında öğrenim gören ve ekoloji eğitimi alan öğrencilerin, çevreye karşı tutumlarında, ekolojik bilgi farkındalıklarında, doğa kanunlarını anlamalarında, ekolojik bir kavram ve dünya görüşü oluşturmalarında belirgin bir fark görülmektedir. Temel eğitimde ekolojik bilginin kullanılması, faaliyet alanını genişletmekte ve çevresel faktörleri dikkate alarak etkili kararlar alınmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, biyoloji dışı uzmanlık alanlarında öğrenim gören öğrencilere ekoloji öğretilmesi, eğitimin kalitesini artırmakta ve uluslararası eğitim standartlarıyla uyumlu hale getirmektedir.

Tartışma ve sonuçlar. Ancak, çevre eğitiminin sürekli eğitim sistemindeki eşsiz rolünün bilimsel olarak gerekçelendirilmesine rağmen, "Ekoloji ve Çevre Koruma" dersinin yükseköğretim sisteminin çoğu alanında bağımsız bir ders olarak tam olarak işlenmemesi ve genç öğrencilerin eğitiminde çevre becerileri ve eğitiminin gerekli seviyede olmaması, onları doğadan uzaklaştırmaktadır. Bunu göz önünde bulundurarak, Cumhuriyetimizdeki çevre sorunlarını ortadan kaldırmak, çevre güvenliğini sağlamak ve tüm sakinler arasında ekolojik bir kültür oluşturmak amacıyla, çevre eğitiminin sürekli eğitim sisteminin önemli bir bileşeni olarak ele alınmasının ve eğitim sisteminin sürecine yaygın bir şekilde dahil edilmesinin, yani tüm eğitim türlerinde öğretilmesinin zamanının geldiğini bildirmek ve iletmek için Ekolojik Eğitim Geliştirme Kavramı geliştirilmiştir. Bu kavram, 27 Mayıs 2019 tarihli 434 sayılı Karar ile onaylanmıştır. Kavramın 6. Bölümü, yükseköğretim sisteminde çevre eğitiminin iyileştirilmesine ayrılmıştır ve aşağıdaki konulara odaklanmaktadır.

1. Ekoloji dışı alanlarda, ekoloji ve çevre koruma ile ilgili konular ilgili akademik derslere dahil edilecek ve ekoloji ve çevre koruma alanındaki bilimsel başarılar, yeni teknolojiler ve araştırmalar doğrultusunda düzenli olarak güncellenecektir.

2. Ekoloji ve çevre koruma alanında yüksek lisans tezleri hazırlanacak ve modern ve ilgili bilimsel ve pratik konulara yönelik bilimsel araştırmalar yürütülecektir.

3. Yükseköğretim kurumlarının uygulamalı dersleri, büyük sanayi işletmelerinde, araştırma kurumlarında, su yönetimi kuruluşlarında, rezervlerde, ekolojik krizin gözlemlendiği alanlarda ve ekoloji alanındaki diğer işletmelerde doğrudan gerçekleştirilecektir.

4. Öğrencilerin ilgisini çeken materyaller, ekoloji alanındaki mevcut internet sitelerine eklenecek ve çeşitli yarışmalar düzenlenecektir ("En ilgi çekici makalenin yazarı", "En ilgili materyalin yazarı", vb.).

5. Yükseköğretim kurumlarının süreli yayınlarında, gazetelerde ve bilimsel dergilerde ekoloji ve çevre korumasına adanmış köşeler açılacak ve bu konularda profesörler, öğretmenler, yüksek lisans öğrencileri ve öğrenciler tarafından yazılmış bilimsel makaleler yayınlanacaktır.

6. Yükseköğretim kurumlarında ve öğrenci yurtlarında "Eko-kulüpler" kurulacak, yıllık planları hazırlanacak ve faaliyetleri güvence altına alınacaktır.

7. İnternette ekolojik sosyal sayfalar oluşturulacak, fikir alışverişini kolaylaştırmak için internet platformları ve mesajlaşma uygulamaları tanıtılacak ve bu sayede gençlerin ilgisini çeken çevre konularına adanmış "flaş moblar", "hashtag'ler" ve diğer etkinlikler düzenli olarak gençlerin katılımıyla gerçekleştirilecektir [4].

Yukarıdaki konulardan da anlaşılacağı üzere, sürekli eğitim sisteminin önemli bir parçası olarak kabul edilen yükseköğretimde ekoloji öğretimi, çağın bir gerekliliğidir.

Gerçekten de, nüfusun geniş katılımı olmadan çevre koruma sorunları çözülemez. Bu bağlamda, kurumsal bir sorun olarak kabul edilen nüfusun bilgi düzeyi özellikle önemlidir. Çevre koruma alanındaki devlet politikasının öncelikli alanlarının belirlenmesi ve uygulanması, devletin gelecek nesillerin çıkarları doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmasını sağlamaya olanak tanır [1].

Evrensel zorunlu çevre eğitimi ve genç neslin, öğrencilerin ve nüfusun tüm kesimlerinin çevre eğitimi, eğitim kurumlarında bir çevre eğitim sisteminin tasarlanmasına yol açmaktadır.

Ancak, günümüzde çevre eğitiminin tasarlanması alanında karmaşık ve çelişkili bir durum söz konusudur. Bir yandan, öğrencinin kişiliğinin manevi ve ahlaki gelişiminin bir yönü olarak çevre eğitiminin önemi artmaktadır, özellikle:

- çevre faaliyetlerinin düzenlenmesinde aksiyolojik yaklaşımlar öncelik kazanmaktadır;

- ekolojik kültür ve etik talebi artmaktadır;

- toplumun sürdürülebilir kalkınma ilkeleri güncellenmektedir. [3]. Günümüzde, çevreyi koruma ve toplumun sürdürülebilir gelişimini sağlama ihtiyacı giderek daha önemli ve acil bir konu haline gelmektedir. Bu bağlamda, yükseköğretimin tüm alanlarında "Ekoloji ve Çevre Koruma" dersinin verilmesinin zamanlaması yerindedir.

Sonuç olarak, güncel çevre sorunlarının daha da şiddetlendiği küreselleşme bağlamında, çevre güvenliğini, doğanın rasyonel kullanımını ve korunmasını sağlamak ve çevre mevzuatını iyileştirmek amacıyla çevre eğitimi daha da güçlendirmek ve sürekliliğini güvence altına almak önceliğimiz olmaya devam etmektedir. Bu, ülkemizin mevcut doğal kaynaklarını korumaya, gelecek nesiller için bozulmadan bırakmaya, muhafaza etmeye, saygı göstermeye ve rasyonel bir şekilde kullanmaya hizmet edecektir.

KULLANILAN LİTERATÜR LİSTESİ

1. Bazarova N.Sh. Doğanın korunmasında çevre eğitiminin önemi. // Ekoloji Bülteni. Sayı 2, 2021. ss. 38-41.
2. Mamajonov Sh.A. Yükseköğretimde çevre eğitim mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik teknolojiler. // Özet. Fergana-2023.
3. Turakulov E.T. Öğrencilerde çevre eğitimi yeterliliklerinin geliştirilmesine yönelik metodolojik sistemin iyileştirilmesi. // Özet, Temiz-2024.
4. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 27 Mayıs 2019 tarihli ve 434 sayılı “Çevre Eğitiminin Geliştirilmesi Kavramı Hakkında” Kararı.